

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 668/2021 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen vammaisiasiavaltuutetun viran perustamisesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Merja Mäkisalo-Ropposen /sd ym. näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KKV 668/2021 vp:

Mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä vammaisiasiavaltuutetun viran perustamiseksi, jotta voimme kokonaisvaltaisesti edistää vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumista ja edunvalvontaa ja

mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä, jotta yhdenvertaisuusvaltuutetun tehtäviä laajennetaan kattamaan myös vammaisasioiden valvonta ja perustetaan vammaisiasiavaltuutetun virka yhdenvertaisuusvaltuutetun toimistoon sekä turvataan riittävät resurssit tämän tehtävän hoitamiseen?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Perustuslaki ja YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien yleissopimus (vammaisyleissopimus) luovat perustan Suomen vammaispolitiikalle. Pohdittaessa vammaisiasiavaltuutetun perustamista on hyvä huomioida, että Suomeen on perustettu vammaisyleissopimuksen ratifioinnin yhteydessä kansalliset rakenteet, joiden tehtävänä on yleissopimuksen täytäntöönpano ja seuranta. Vammaisten oikeuksien toteutumista valvovat ja edistävät jo nykyisin useat viranomaiset. Eri yhteyksissä vammaisiasiavaltuutetulle esitetyt tehtävät ovat olleet monilta osin päällekkäisiä nykyisten toimijoiden tehtävien kanssa.

Vammaisyleissopimuksen täytäntöönpanoa varten kansallisina yhteystahoina toimivat ulkoministeriö (UM) ja sosiaali- ja terveysministeriö (STM). STM:n yhteyteen on perustettu kansallinen koordinaatiojärjestelmä, vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunta VANE. Neuvottelukunnan tehtävänä on helpottaa yleissopimuksen kansallista täytäntöönpanoa valtionhallinnossa ja laatia toimikausilleen vammaisyleissopimuksen kansallinen toimintaohjelma. Suomen kansalliselle ihmisoikeusinstituutiolle (Ihmisoikeuskeskus, Ihmisoikeusvaltuuskunta ja eduskunnan oikeusasiamies yhdessä) on yhteisesti osoitettu lakisääteinen tehtävä edistää, suojella ja seurata yleissopimuksen täytäntöönpanoa.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu on itsenäinen ja riippumaton viranomainen, joka edistää yhdenvertaisuutta ja puuttuu yhdenvertaisuuslaissa kiellettyyn, muun muassa vammaisuuden perusteella tapahtuvaan syrjintään. Yhdenvertaisuusvaltuutettu toimii jo nykyisin aktiivisesti vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevissa asioissa ja nostaa vammaisten oikeuksia koskevia kysymyksiä ja epäkohtia esiin. Vammaisuus on yksi yleisimmistä syrjintäperusteista, jonka vuoksi yhdenvertaisuusvaltuutettuun otetaan yhteyttä.

Vammaisjärjestöillä on tärkeä rooli vammaisten henkilöiden oikeuksien edistämisessä ja edunvalvonnassa. Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus (STEA) tukee rahallisesti monen vammaisjärjestön toimintaa.

Valvontaviranomaiset eli aluehallintovirastot ja Valvira laillisuushjaavat ja valvovat sosiaali- ja terveyspalveluiden tuottamista. Valvontaan kuuluu perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisen valvonta, ja valvontaviranomaisilla on myös tarkastustoimintansa sekä toimivaltuuksiensa kautta tehokkaat edellytykset puuttua konkreettisiin epäkohtiin voimavarojensa puitteissa. Sosiaali- ja terveysministeriössä on käynnissä säädösvalmistelu laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta. Esitys koskisi niin julkisia palvelunjärjestäjiä ja palveluntuottajia kuin yksityisiä palveluntuottajia. Säädösvalmisteluun sisällytettäisiin myös tarkemmat säännökset palvelunjärjestäjien ja palveluntuottajien omavalvonnasta ja niiden seurannasta.

Helsingissä 21.12.2021

Oikeusministeri Anna-Maja Henriksson